

פרשת ראה - שישי

טו (א) מִקֵּץ שִׁבְע־שָׁנִים א מִסּוֹף שִׁבְעַ שָׁנִים, תַּעֲבִיד שְׁמִטָּתָא:

טז (ב) מִקֵּץ שִׁבְעַ שָׁנִים. יָכוֹל שִׁבְעַ שָׁנִים לְכָל מְלוּהָ וּמְלוּהָ תִּלְמֹד לֹאמַר: "קִרְבָּה שְׁנַת הַשְּׁבַע". וְאִם אֵתָּה אֹמֵר שִׁבְעַ שָׁנִים לְכָל מְלוּהָ וּמְלוּהָ לְהַלְוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַיֵּאָף הִיא קִרְבָּה הֵא לְמַדַּת שִׁבְעַ שָׁנִים לְמַנֵּן הַשְּׁמִטּוֹת:

יז (ב) וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוּט כָּל-בְּעַל מִשֶּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁה בְּרַעְיוֹ לֹא-יִגַּשׁ אֶת-רַעְיוֹ וְאֶת-אֲחִיו כִּי-קָרָא שְׁמִטָּה לַיהוָה:

יח (א) שְׁמוּט כָּל-בְּעַל מִשֶּׁה יָדוֹ. שְׁמוּט אֶת יָדוֹ שֶׁל כָּל בְּעַל מִשֶּׁה:

יט (א) אֶת-הַנֶּכְרִי תִגַּשׁ: זֶה מַצּוֹת עֲשֵׂה: וְהָיָה לְךָ אֶת-אֲחִיךָ תִשְׁמַט יָדְךָ:

כ (א) אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה-בָּךְ אֲבִיוֹן. וְלֹהֵלֵךְ הוּא אֹמֵר: "כִּי לֹא יִתְּדֹל אֲבִיוֹן". אֲלֹא בְּזִמְנָא שְׁאַתָּם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֲבִיוֹנִים בְּאַחֲרִים וְלֹא בְּכֶם וּכְשֹׁאִין אֲתָם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם אֲבִיוֹנִים בְּכֶם: אֲבִיוֹן. דֵּל מַעֲנִי. וְלִשׁוֹן, "אֲבִיוֹן" שֶׁהוּא תֹאב לְכָל דָּבָר:

כא (א) אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה-בָּךְ אֲבִיוֹן. וְלֹהֵלֵךְ הוּא אֹמֵר: "כִּי לֹא יִתְּדֹל אֲבִיוֹן". אֲלֹא בְּזִמְנָא שְׁאַתָּם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֲבִיוֹנִים בְּאַחֲרִים וְלֹא בְּכֶם וּכְשֹׁאִין אֲתָם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם אֲבִיוֹנִים בְּכֶם: אֲבִיוֹן. דֵּל מַעֲנִי. וְלִשׁוֹן, "אֲבִיוֹן" שֶׁהוּא תֹאב לְכָל דָּבָר:

כב (א) רַק אִם-שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִוְּךָ הַיּוֹם:

כג (א) רַק אִם שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע. אִזּוֹ לֹא יִהְיֶה-בָּךְ אֲבִיוֹן: שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע. שְׁמַע קִמְעָא מִשְׁמִיעִין אוֹתוֹ הַרְבֵּה:

כד (א) כִּי-יְהוּה אֱלֹהֶיךָ בִּרְכָךְ בְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְךָ וְהַעֲבַטְתָּ גוֹיִם רַבִּים וְאֵתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמִשְׁלַלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבָךְ לֹא יִמָּשָׁל: {ס}

כה (א) כִּי-יְהוּה אֱלֹהֶיךָ בִּרְכָךְ. וְהִיכֵן דְּבַר בְּרוּךְ אֵתָּה כְּעִיר: וְהַעֲבַטְתָּ. כָּל לִשׁוֹן הַלְוָאָה כְּשֶׁנוֹפֵל עַל הַמְלוּהָ, נוֹפֵל בְּלִשׁוֹן מִפְּעִיל, כְּגוֹן "וְהַלְוִית" "וְהַעֲבַטְתָּ". וְאִם הִיא אֹמֵר "וְעַבְטָתָּ" הִיא נוֹפֵל עַל הַלְוָה, כְּמוֹ "וְלִוִית": וְהַעֲבַטְתָּ גוֹיִם. יָכוֹל שֶׁתִּהְיֶה לְוָה מִזֶּה וּמְלוּהָ לְזֶה תִּלְמֹד לֹאמַר: וְאֵתָּה לֹא תַעֲבֹט: וּמִשְׁלַלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים. יָכוֹל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אַחֲרִים מוֹשְׁלִים עָלֶיךָ תִּלְמֹד לֹאמַר: וּבָךְ לֹא יִמָּשָׁל:

כו (א) כִּי-יְהִי בָךְ אֲבִיוֹן מֵאֲחֶיךָ בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר-יְהוּה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לֹא תֵאֱמִין אֶת-לִבְּךָ וְלֹא תִקְפִּין אֶת-יָדְךָ מֵאֲחֶיךָ הָאֲבִיוֹן:

כז (א) כִּי יִהְיֶה בָךְ אֲבִיוֹן. תִּתְּאָב תֵּאָב קוֹדֵם: מֵאֲחָד אֲחֶיךָ. אֲחֶיךָ מֵאֲבִיךָ קוֹדֵם לְאֲחֶיךָ מֵאִמְךָ: שְׁעָרֶיךָ. עֲנִי עִירָךְ קוֹדֵם לְעֲנִי עִיר אַחֲרָת: לֹא תֵאֱמִין. יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁמַּצְטַעַר אִם יִתֵּן אִם לֹא יִתֵּן, לְכָךְ נֵאֱמַר: "לֹא תֵאֱמִין". יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁפּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ וְקוֹפֶצֶה, לְכָךְ נֵאֱמַר: "וְלֹא תִקְפִּין": מֵאֲחֶיךָ הָאֲבִיוֹן. אִם לֹא תִתֵּן לוֹ, סוֹפֵף לִהְיוֹת אַחִיו שֶׁל אֲבִיוֹן:

כח (א) כִּי-פָתַח תִּפְתָּח אֶת-יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבַטְתָּ תַעֲבִיטְנוּ דִּי מַחֲסָרוֹ אֲשֶׁר יַחֲסֹר לוֹ:

כט (א) פָּתַח תִּפְתָּח. אֲפֹלוּ כְּמָה פְּעָמִים: כִּי פָתַח תִּפְתָּח. הָרִי "כִּי" מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן אֲלֵא: וְהַעֲבַטְתָּ תַעֲבִיטְנוּ. אִם לֹא רָצָה בְּמַתְנֶה, תֵּן לוֹ בַּהֲלֹאָה: דִּי מַחֲסָרוֹ. וְאִי אֵתָּה מִצְוָה לַהֲעֲשִׂירוֹ: אֲשֶׁר יַחֲסֹר לוֹ. אֲפֹלוּ סוֹס לְרַכֵּב עָלָיו וְעַבְדֵּי לְרוֹץ לִפְנָיו: לוֹ. זֶה אֲשֶׁה, וְכֵן הוּא אֹמֵר "אֲעֲשֶׂה-לוֹ עֶזֶר כְּנֻגְדּוֹ":

ל (א) הַשְׁמַר לְךָ פֶּן-יִהְיֶה דְּבַר עִם-לִבְּךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קִרְבָּה שְׁנַת-הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרַעְיָה עֵינֶךָ בְּאֲחֶיךָ הָאֲבִיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל-יְהוָה וְהָיָה בָךְ חֲטָא:

לא (א) וְקָרָא עָלֶיךָ. יָכוֹל מִצְוָה תִּלְמֹד לֹאמַר "וְלֹא יִקְרָא": וְהָיָה בָךְ חֲטָא. מִכָּל מְקוֹם אֲפֹלוּ לֹא יִקְרָא אִם כֵּן לְמָה נֵאֱמַר: "וְקָרָא עָלֶיךָ" מִמָּהֵר אֲנִי לְפָרַע עַל יְדֵי הַקּוֹרָא יוֹתֵר מִמִּי שֶׁאִינוֹ קוֹרָא:

לב (א) נָתַתָּן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא-יִרַע לִבְּךָ בְּתִתֶנָּה לוֹ כִּי בְּגִלְגַּל הַדִּבָּר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מִשְׁלַח יָדְךָ:

לג (א) נָתַתָּן תִּתֵּן לוֹ. אֲפֹלוּ מֵאָה פְּעָמִים: לוֹ. בִּינוּ וּבִינְךָ: כִּי בְּגִלְגַּל הַדִּבָּר. אֲפֹלוּ אֲמַרְתָּ לִתֵּן, אֵתָּה נוֹטֵל שֹׁכֵר הָאֲמִירָה עִם שֹׁכֵר הַמַּעֲשֶׂה:

לד (א) כִּי לֹא-יִתְּדֹל אֲבִיוֹן מִקְרֵב הָאָרֶץ עַל-פֶּן אֲנֹכִי מֵצִוְּךָ לֵאמֹר פָּתַח תִּפְתָּח אֶת-יָדְךָ לְאֲחֶיךָ לַעֲנִיךָ וּלְאֲבִינֶךָ בְּאַרְצְךָ: {ס}

לה (א) עַל-כֵּן. מִפְּנֵי כֵן: לְאֲחֶיךָ לַעֲנִיךָ. לֹא יִזְהַר אֶח לַעֲנִי. לֵאמֹר. עֲצֵה לְטוֹכְתְּךָ אֲנִי מִשִּׁיאָךְ: לַעֲנִיךָ: לַעֲנִיךָ בִּי"ד אֶחָד לִשׁוֹן עֲנִי אֶחָד הוּא, אֲבָל "עֲנִיִּיךָ" בְּשֵׁנֵי יוֹדִי"ן, שְׁנֵי עֲנִיִּים:

לו (ב) כִּי-יִמָּכַר לְךָ אֲחֶיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וְעַבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִשְׁנַת הַשְּׁבִיעִת תִּשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ:

לז (א) כִּי יִמָּכַר לְךָ. עַל יְדֵי אַחֲרִים, בְּמִכְרוּהוּ בֵּית-דִין בְּגֻבְהַתּוֹ הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וְהָרִי כְּכֹר נֵאֱמַר "כִּי תִקְנֶה עַבְדֵּי עִבְרִי" וּבְמִכְרוּהוּ בֵּית דִין הַכְּתוּב מְדַבֵּר אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁנֵי דְּבָרִים שְׁנִיתִּחַדְשׁוּ כָאֵן, אֶחָד שְׁכָתוּב "אוֹ הָעִבְרִיָּה" אֵף הִיא תִּצָּא בְּשֵׁשׁ וְלֹא שְׁמִכְרוּהָ בֵּית דִין שֶׁאִין הָאִמָּה נִמְכָּרַת בְּגֻבְהַתּהּ, שְׁנֵאֱמַר "בְּגֻבְהַתּוֹ" וְלֹא "בְּגֻבְהַתּהּ", אֲלֵא בְּקִטְנָה שְׁמִכְרָה אֲבִיָּה. וְלִמַּד כָּאֵן, שֶׁאִם יֵצְאוּ שְׁשׁ שָׁנִים קָדָם שֶׁתִּבְיֵא סִימָנִין תִּצָּא, וְעוֹד חֲדָשׁ כָּאֵן: "הַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ":

יח (א) וְכִי-תִשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תִשְׁלַחְנוּ רִיקָם:

יט (א) הָעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ לוֹ מִצָּאֲנֶךָ וּמִנִּרְנָה וּמִקִּבְּךָ אֲשֶׁר בִּרְכָךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִתֵּן-לוֹ:

כ (א) הָעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ. לִשׁוֹן עֲדִי בְּגֻבָּה וּבְמִרְאִית הָעֵינַי, דְּבַר שִׁיָּהּ נִכְרַ שְׁהִיבֻתָּ לוֹ. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים לִשׁוֹן הַטְעָנָה עַל צִוְּאָרוֹ: מִצָּאֲנֶךָ מִגִּרְנָהּ וּמִקִּבְּךָ. יָכוֹל, אִין לִי אֲלֵא אֵלּוּ בְּלִבְדֵּי תִלְמֹד לֹאמַר "אֲשֶׁר בִּרְכָךָ", מְכַל־מָה שֶׁבִּרְכָךָ בּוֹרָאךָ. וְלְמָה נֵאֱמָרוּ אֵלּוּ מָה אֵלּוּ מִיַּחְדִּים שֶׁהֵם בְּכָל־בְּרָכָה, אֵף כָּל שֶׁהוּא בְּכָל־בְּרָכָה, יֵצְאוּ פְּרֻדּוֹת. וְלִמַּדּוֹ רְבוּתִינוּ בְּמִסְכַּת קְדוּשִׁין בְּגֻזְרָה שְׁוָה כְּמָה נוֹתְנִין לוֹ מִכָּל מִין וּמִין:

כא (א) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאַרְצָן מִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל-כֵּן אֲנֹכִי מֵצִוְּךָ אֶת-יְהוָה הַזֶּה הַיּוֹם:

כב (א) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ. וְהַעֲנִקְתָּי וּשְׁנִיתִי לְךָ מִבֹּזֹת מִצְרַיִם וּבֹזֹת הָיִים אֵף אֵתָּה הַעֲנִק וּשְׁנִיתָ לוֹ:

כג (א) וְהָיָה כִּי-יֵאמַר אֲלֶיךָ לֹא אֵצֶא מֵעִמָּךְ כִּי אֶהְבֶּךָ וְאֵת-בֵּיתְךָ כִּי-טוֹב לוֹ עִמָּךְ:

כד (א) וְלִקְחָתָּ אֶת-הַמִּרְצָע וְנִתְּתָהּ בְּאֹזְנוֹ וּבִדְלָתָהּ וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאֵף לְאִמָּתְךָ תַעֲשֶׂה-כֵן:

כה (א) עַבְדֵּי עוֹלָם. יָכוֹל כְּמִשְׁמַעוֹ תִּלְמֹד לֹאמַר: "וְשִׁבְתָּם אִישׁ אֶל-אֶחָדוֹ וְאִישׁ אֶל-מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבּוּ". הֵא, לְמַדַּת שֶׁאִין זֶה אֲלֵא עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל: וְאֵף לְאִמָּתְךָ תַעֲשֶׂה כֵן. הַעֲנִק לָהּ יָכוֹל אֵף לְרַצִּיעָהּ הַשְׁוָה הַכְּתוּב אוֹתָהּ תִּלְמֹד לֹאמַר וְאִם יֵאמַר הָעֶבֶד. עַבְדֵּי נִרְצָעוּ וְאִין אִמָּה נִרְצַעַת:

כו (א) לֹא-יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ בְּשִׁלְחָךָ אוֹתוֹ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנָה שֹׁכֵר שֹׁכִיר עֶבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִרְכָךָ יְהוּה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה: {פ}

כז (א) כִּי מִשְׁנָה שֹׁכֵר שֹׁכִיר. מִכָּאֵן אֲמָרוּ: עַבְדֵּי עִבְרִי עוֹבְדֵי בֵּין בֵּיוֹם וּבֵין בְּלִילָה, וְזֶהוּ כְּפָלִים שֶׁבְּעִבּוּדַת שֹׁכִירֵי יוֹם וּמָהוּ עִבּוּדָתוֹ בְּלִילָה רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שְׁפָחָה כְּנַעֲנִית וְהוֹלִדוֹת לְאֻדּוֹן: